

9. oktober 2018

Rammearkitektur og Monopolbrud – tilpasning af aftaler og indkøb

Dato	Ændring
17. december 2015	Version 1.0 udgivet på kombit.dk.
9. februar 2016	Præciseret, at der menes integration til infrastrukturelementer i Rammearkitekturen. Indsat link til ny version af Bornholmermodel. Indsat versionshistorik-skema.
4. juli 2016	Indsat link til ny version af Bornholmermodel fra juni 2016.
20. marts 2017	Indsat link til ny version af Bornholmermodel fra november 2016.
29. juni 2017	Indsat link, der fører til nyeste version af Bornholmermodel – ved kommende versioner af modellen, vil linket føre til den senest delte version.
9. oktober 2018	To henvisninger til KIGO fjernet. Link til KLIK indsat i afsnit 7.

1. Indledning

Med monopolbruddet skal kommunerne udfase og implementere en række systemer, heriblandt fagløsningerne Kommunernes Ydelsessystem (KY) og Kommunernes Sygedagpenge (KSD). Når Støttesystemerne (STS) og SAPA føjes til Serviceplatformen, vil den fælleskommunale infrastruktur desuden blive udbygget.

For at få det fulde økonomiske og systemmæssige udbytte af monopolbruddet og infrastrukturelementer i Rammearkitekturen, må en kommune løse disse overordnede opgaver:

- Kommunen må sikre, at den kan udfase KMD Aktiv, KMD Sygedagpenge og eventuelt KMD Sag
- Kommunen skal aktivere brug af Serviceplatformen
- Kommunen bør fremtidssikre it-løsninger i forhold til integration til infrastrukturelementer i Rammearkitekturen

Disse opgaver kan løses isoleret, men forberedelsen er den samme og hver kommune vil få det største udbytte, hvis opgaverne sammentænkes.

På den baggrund er formålet med denne vejledning at give:

- Et samlet overblik over indholdet i de opgaver, hver kommune skal løse
- Et overblik over og en samlet indgang til de materialer, KOMBIT har lavet for at understøtte kommunernes løsning af opgaverne
- Et indblik i hvordan andre kommuner har arbejdet med at løse opgaverne

Med henblik på at opfylde disse formål er resten af notatet opdelt i følgende afsnit:

1. Indledning	1
2. Forberedelse af udfasning af KMD Aktiv, KMD Sygedagpenge og KMD Sag...3	3
3. Serviceplatformen	5
4. Fremtidssikring af kommunens løsningsportefølje	5
5. Overblik over kontrakter	8
6. Overblik over investeringer og gevinster	9
7. Tilrettelæggelse af tidsplan.....	10

2. Forberedelse af udfasning af KMD Aktiv, KMD Sygedagpenge og KMD Sag

2.1 Beslutning om exitstrategi for KMD Sag og ESDH-strategi

Den enkelte kommune skal træffe beslutning om:

- 1) På den korte bane: Hvordan skal de eksisterende manuelle sager i KMD Sag håndteres?
- 2) I et længere tidsperspektiv: Kommunens KMD Sag Exit-strategi.

SAPA-projektet har lavet en procesguide til, hvordan en kommune får udarbejdet en KMD Sag Exit-strategi. Den oprindelige procesguide og Exit-strategi 2 finder du i [SAPAs dokumentbibliotek](#).

KOMBIT har desuden udarbejdet folderen '[ESDH-strategi. Sag og Dokument/ESDH-anbefalinger til udarbejdelse af lokal strategi i kommunen](#)', hvor kommunen kan finde inspiration til sit arbejde med Sag og Dokument eller ESDH.

Se også opgaven *Udarbejd KMD Sag Exit-strategi* ([opgave-ID 0400.1700.0200](#)), der blev sendt til kommunerne gennem det daværende opfølgingsværktøj KIGO.

2.2 Exit fra KMD Aktiv og KMD Sygedagpenge

Den enkelte kommune skal sikre sig, at den kan udfase de systemer, som KY og KSD skal erstatte: KMD Aktiv og KMD Sygedagpenge.

Det betyder bl.a., at kommunen bør danne sig et overblik over eksisterende snitflader til de to systemer. Dernæst skal kommunen tage stilling til, om snitfladerne skal opsiges eller vendes mod KY og KSD.

Hvis en kommune har brug for snitflader til de nye løsninger, er der tre mulige scenarier for indkøb af nye snitflader:

1) Snitflader, der skal bruges af alle kommuner

KOMBIT-projektet Kommunernes Datafællesskab (KDF) står for at indkøbe de snitflader, som vil skulle anvendes af alle 98 kommuner. Du kan se et samlet overblik over disse snitflader og integrationsbeskrivelser [i KDF's dokumentbibliotek](#).

Hvis de snitflader, som en kommune ønsker at bevare, findes på KDF's lister, så behøver kommunen ikke foretage sig yderligere.

2) Snitflader, der skal bruges af mange kommuner

Snitflader, som mange (men ikke alle) kommuner vil skulle bruge, kan kommunerne indkøbe gennem de rammevilkår, som KOMBIT har aftalt med leverandørerne.

[Rammevilkårene](#) omfatter indtil videre økonomisystemer, ESDH-systemer og jobcentersystemer. Det er planen, at KOMBIT løbende vil forhandle rammevilkår for systemer, der anvendes inden for de prioriterede fagområder i SAPAs snitfladestrategi: Social & Handicap, Ældre & Sundhed, Teknik & Miljø. Nye rammevilkår vil blive tilføjet til siden på kombit.dk, når de er på plads.

3) Snitflader, der skal bruges af en eller få kommuner

De snitflader til KMD Aktiv, KMD Sygedagpenge og KMD Sag, som er kommunespecifikke (dvs. ikke omfattet af 1 eller 2 ovenfor), skal de enkelte kommuner selv sørge for at få indkøbt eventuelle erstatninger for.

KMD har leveret lister over disse kommunespecifikke snitflader. KOMBIT sendte i november 2014 listerne videre til de enkelte [kommuners programledere](#).

Faktaboks 1: Snitfladeoverblik

I Sorø og Ringsted kommuner har de lavet visuelle oversigter over deres snitflader i dag og efter implementering af monopolbrudssystemerne.

Oversigterne er blevet udarbejdet efter information fra tre kilder:

- 1) De kommunespecifikke snitfladelister til KMD Aktiv, KMD Dagpenge og KMD Sag, som KOMBIT bad KMD om at udarbejde. Disse lister blev sendt til kommunerne 7. november 2014. Til listerne hørte [en vejledning fra KOMBIT](#).
- 2) Arket '[Oversigt over kommunernes rolle](#)' fra KOMBIT, som blev sendt ud i samme mail. I dette ark er beskrevet, hvad der sker med den enkelte snitflade.
- 3) Materialet fra [de offentliggjorte udfasningsaftaler med KMD](#) på KMD Aktiv, KMD Dagpenge og KMD Sag, hvori der findes snitfladebeskrivelser.

Ud fra disse kilder, har Sorø og Ringsted kommuner udarbejdet oversigter, der viser snitflader til henholdsvis KMD Aktiv, KMD Dagpenge og KMD Sag før og efter implementering af monopolbrudssystemer. På oversigtstegningerne er der reference til de anvendte bilag og på snitfladerne refereres til enten KMD's snitflade-ID eller KOMBITs snitflade-ID.

Det tog ca. 14 dage for projektlederen for KY/KSD at udarbejde oversigterne.

Se [Sorø Kommunes oversigt](#) og [Ringsted Kommunes oversigt](#).

2.3 Exit fra kopiregistre

Som del af det fællesoffentlige grunddataprogram, skal [CPR-/CVR-projektet](#) reducere kommunernes udgifter til kopiregistre med person- og virksomhedsdata, f.eks. P-data og V-data.

De kommuner, der har tilsluttet sig projektet, kan finde hjælp til at udfase brugen af kopiregistre i [CPR/CVR-projektets drejebog](#).

3. Serviceplatformen

Kommunerne skal aktivere sin brug af Serviceplatformen for at høste potentielle gevinster og sende et signal til leverandørerne om, at kommunen understøtter den fælleskommunale infrastruktur. Kommunerne bliver på den måde bekendt med brugen af Serviceplatformen inden monopolbrudssystemerne bliver rullet ud.

Der er i den forbindelse blevet sendt en KIGO-opgave ud i slutningen af september 2015 ([opgave-ID: 0100.0400.0110](#)).

Læs mere om, hvordan du bruger Serviceplatformen i [Serviceplatformens ABC](#).

4. Fremtidssikring af kommunens løsningsportefølje

Når kommunen har dannet sig overblikket over systemlandskabet (beskrives i afsnit 5), kan kommunen bruge det til at tænke langsigtet ved systemindkøb eller ved eventuel tilpasning af eksisterende kontrakter.

4.1 Nyindkøb og indkøbspolitik

Kommunen bør etablere en beslutningsstruktur for køb af it-løsninger, der sikrer, at der bliver taget stilling til integration til fælleskommunale støttesystemer og andre infrastrukturelementer i Rammearkitekturen. Samtidig bør der også tages stilling til organisering af indkøb; hvem kan indgå aftaler og hvem skal inddrages?

Når en kommune skal indkøbe en ny it-løsning, skal kommunen først og fremmest gøre sig klart, om løsningen nu eller i fremtiden vil skulle integreres til infrastrukturelementer.

Hvis der skal være integration til/overensstemmelse med infrastrukturelementer, er der flere muligheder for at sikre, at dette er et krav i kontrakten:

SKI

Kommunen kan f.eks. anskaffe løsningen gennem [SKI-rammeaftale 02.19](#).

Med rammeaftalen kan kommunerne anskaffe og opdatere deres fagsystemer og samtidig overholde kravene til KOMBITs kommende støttesystemer og fælleskommunale infrastrukturelementer i Rammearkitekturen.

Eget indkøb

Hvis kommunen vil indkøbe en løsning, der skal kunne integreres til infrastrukturelementer i Rammearkitekturen, skal kommunen selv sørge for, at integration er enten en del af eller en option i kontrakten.

Kommunen kan fremtidssikre løsningen ved at anvende [de Kommunale Standardvilkår \(KSV\)](#) som en del af kontrakten. Vilkårene har KOMBIT udarbejdet i samarbejde med en række kommuner og de indeholder en bestemmelse om integration til elementer i Rammearkitekturen. Vilkårene kan dog også anvendes ved løsninger, der ikke skal kunne integreres til infrastrukturelementer – i så fald kan der i kontrakten stå, at bestemmelsen om Rammearkitekturen ikke finder anvendelse.

Kommunen kan f.eks. definere sine krav ved at henvise til aftaledokumenter på [SKI-rammeaftale 02.19](#), eller [Støttesystemernes integrationsvilkår](#), der ligger i [KOMBITs eksterne dokumentbibliotek](#). Nederst på siden med [Støttesystemernes integrationsvilkår](#) ligger en udbudsvejledning, som kan bruges som rettesnor for specifikation af de nødvendige krav om brug af infrastrukturelementer.

Behovet for integration er forskelligt alt efter hvilke områder, en løsning skal understøtte. Kommunerne kan finde inspiration til hvilke integrationer, der kan anvendes, ved at læse snitfladekravene til [SKI 02.19](#). Disse ligger under 'Aftaledokumenter' i zip-mappen '[Rammeaftale: Kravspecifikation](#)'.

Aftalens snitfladekrav til forskellige områders it-understøttelse er opgjort i en matrice i dokumentet '*Bilag F5.1 D2 KOMBIT snitfladeoversigt*'. Det første faneblad 'Snitfladeoversigt' indeholder en samlet opstilling af de obligatoriske snitflader, som KOMBIT stiller til rådighed via de fælleskommunale løsninger. Det andet faneblad "FORM - Snitflade - Dato" angiver, fra hvornår en snitflade er obligatorisk opgjort pr. FORM-område. Det forudsætter naturligvis, at løsningen indeholder det informationsobjekt, som integrationen håndterer.

Et selvstændigt indkøb bør også understøtte målsætningen om at minimere kommunens udgifter til brug af offentlige dataobjekter (f.eks. Personer, Virksomheder, organisationer og myndigheder, Ejendomme, veje, matrikler, Transportmidler, Organisation herunder brugerregistre i offentlige myndigheder). Kommunen kan få adgang til billige data fra f.eks. CPR via Serviceplatformen. I aftalen med leverandøren kan det derfor med fordel være specificeret, at brug af ovennævnte typer data skal ske gennem en offentlig datakilde, såsom Serviceplatformen. Nogle løsninger kan allerede have en sådan dataadgang indbygget, men hvis det ikke er tilfældet, kan kommunen bede leverandøren om at udvikle en adgangsmulighed. Snitflader til eksisterende services på Serviceplatformen er beskrevet på [serviceplatformen.dk](#).

Faktaboks 2: Vilkår for indkøb af it-systemer

I Køge Kommune har it-afdelingen udarbejdet materiale, der skal understøtte fagforvaltningernes indkøb af it-løsninger.

Kommunen har en decentral organisering. Fagforvaltningerne ejer egne fagsystemer og økonomien hertil. It-afdelingen har kun ansvar for centrale systemer såsom ESDH.

It-afdelingen skal dog være medunderskriver på alle kontrakter. For at sikre, at de også bliver involveret i forløbet op til kontraktindgåelse, har it-afdelingen etableret et samarbejde med kommunens udbudsfolk, så de bliver inddraget ved fagforvaltningernes udbud af nye systemer.

It-afdelingens materiale indeholder bl.a. krav, som skal sikre, at sikkerhed og specifikke tekniske krav indgår i kontrakterne:

- [Køge – It- og sikkerhedsmæssige udbudskrav ved indkøb af fagsystemer](#)

- [Køge – It-rammearkitekturkrav til kommende udbud på it- og fagsystemer](#)

- [Køge – It-programmel og versionskrav til løsninger](#)

It-afdelingen har også udarbejdet en oversigt over hvilke systemer, der vil blive udfaset som del af monopolbruddet:

- [Køge – Systemer med planlagt udfasning](#)

Oversigten skal sikre, at kommunen ikke investerer i forbedringer og udvidelser af systemer, som forventes nedlagt. Nye områder i kommunen skal heller ikke ibrugtage et system som planlægges udfaset.

4.2 Ændringer i eksisterende aftaler

For at kunne udfase KMD Aktiv, KMD Sygedagpenge og evt. KMD Sag, skal kommunens øvrige systemer kunne fungere uafhængigt af disse og måske kunne kobles op til infrastrukturelementer i Rammearkitekturen.

Kommunen må derfor skaffe sig grundlaget for at vurdere, om det bedst kan betale sig at lade eksisterende aftaler løbe ud med deres eksisterende indhold eller om kontrakterne skal genudbydes eller tilpasses med det formål at gøre eksisterende løsninger klar til den nye it-infrastruktur. I vurderingen skal kommunen huske at inddrage udbudsretlige overvejelser.

Faktaboks 3: Elementer i en god forhandlingsproces

- **Overblik** – hav en samlet plan og brug den.
- **Vær sikker på formål og BC** – Hvad har I brug for, hvornår og hvad må det koste?
- **Undersøg markedssituationen** – Er leverandøren den eneste, der kan levere?
- **Dialog med andre kommuner** i samme situation – Hvilke erfaringer har de andre kommuner gjort? Kan der aftales et samlet køb?
- **Spørg leverandøren om referencer** – Har leverandøren leveret løsningen til andre? Hvis ja, så sæt spørgsmål ved evt. krav om betaling for udvikling – er det nødvendigt denne gang?
- **Læg kun tid ind i forhandlingen**, hvis I ikke selv bliver presset af det.
- **Brug overblikket til at undersøge**, om I kan lægge *andre emner* ind i forhandlingen – køb 3 for 2's pris.

5. Overblik over kontrakter

Ved både indkøb og tilpasning er det en fordel, hvis kommunen har et overblik over egen systemportefølje og udløb af eksisterende kontrakter. På den måde kan indkøbene prioriteres efter vigtighed og udløbsdato.

Faktaboks 4: Udbudsplan

Sorø Kommune har udarbejdet en udbudsplan for it-kontrakter (kontrakter som overstiger tærskelværdi for udbud).

Udbudsplanen skal bruges til at få prioriteret kommende it-udbud mest hensigtsmæssigt. De hensyn, som kommunen sætter fokus på i prioriteringen, er især de personalemæssige ressourcer hos projektledere, indkøb, it og den samlede driftsorganisation.

Udbudsplanen skal samtidig sikre, at Sorø Kommune har overblik over de it-kontrakter, som ikke overholder Rammearkitekturens krav, som er sags/dokumentbærende og som i fremtiden skal leverer data til SAPA (og KY og KSD).

Den nuværende udbudsplan for it-kontrakter indeholder følgende elementer:

- Kontrakt/løsning
- Indkøbsform (EU, annoncering, SKI, KOMBIT, FUS)
- Organisation (Fælles udbud, særskilt for Sorø og særskilt for Ringsted)
- Ansvarlig centerchef/direktør
- Projekttilknytning (igangsat som projekt)
- Projektestimering (ressourceforbrug)
- Kontraktophør
- Kontrakt uopsigelighed
- Kontraktforlængelse
- Tidspunkt for udbud, implementering og drift frem til kontraktophør

Udbudsplanen er lavet ud fra kommunens samlede it-kontraktoverblik. Selve udarbejdelsen af udbudsplanen var overskuelig, da kontrakternes grundoplysninger ligger i [KITOS](#).

Udbudsplanen koordineres løbende med den politiske udbudsplan, som også indeholder varer/tjenesteydelser og som især tager hensyn til udbudsdirektiv/udbudslovens ramme og indkøbskonsulenters ressourcer. Samtidig koordineres den med it-porteføljen, som er kommunens samlede projektoversigt over alle kommunens it-projekter og som især tager hensyn til projektledere, it-drift og de berørte fagcentres driftsopgaver og øvrige projekter.

I eksemplet fra Sorø Kommune ovenfor (faktaboks 4) er personalemæssige ressourcer en vigtig del af prioriteringen af indkøb. Det kræver ressourcer at udarbejde kravsmateriale og gennemføre forhandlinger med leverandører. I udviklings- og implementeringsfaserne, skal der også afsættes medarbejdertimer, så systemet bliver så brugbart og veletableret en del af arbejdsgangene som muligt. Derfor bliver prioritering og planlægning af it-indkøb også et spørgsmål om organisering. Kommunen kan f.eks. løse prioriteringsopgaven ved at etablere porteføljestyring. På KOMBITs hjemmeside er der mere information om [porteføljestyring i kommunerne](#).

Se også KIGO-opgaven *Udarbejd system-, kontrakt- og snitfladeoverblik* ([opgave-ID 0100.0400.0100](#)).

6. Overblik over investeringer og gevinster

Den enkelte kommune bør skaffe sig et samlet billede af hvilke investeringer, der skal ske i forbindelse med monopolbruddet.

Overblik over systemporteføljen er en forudsætning for et samlet budget. Af overblikket bør det fremgå, hvilke af kommunens fagsystemer, der skal udskiftes grundet kontraktudløb eller fordi de er en del af monopolbruddet eller fordi kommunen ønsker en ny løsning, der overholder Rammearkitekturens principper. På den måde kan udgifterne til monopolbruddet isoleres.

Det økonomiske overblik over monopolbruddet kan indgå i en business case for kommunens monopolbrudsprogram. Overblikket kan også deles op på de enkelte systemer med separate business cases. Ved at synliggøre investeringer og fremtidige besparelser skabes et bedre beslutningsgrundlag.

Faktaboks 5: Økonomisk overblik over monopolbruddet

Opdatering: [Se den seneste version af Bornholms Regionskommunes ark – Budgetmodel for monopolbrudsprogrammet \(Bornholm\)](#).

Bornholms Regionskommune har skaffet sig overblik over udgifter og besparelser ved monopolbruddet i et omfattende regneark. Arket anvendes af kommunens monopolbrudsprogram og digitaliseringsudvalg, som har det overordnede ansvar for kommunens digitaliseringsaktiviteter.

Da kommunen skulle udarbejde kommissoriet for sit monopolbrudsprogram, var der behov for at kunne vise de langsigtede økonomiske konsekvenser ved udfasning af TSA-systemerne. Regnearket skulle derfor kunne vise sammenhængen mellem investeringerne hen over programperioden og de lavere systemudgifter, som vil kunne høstes efter implementering.

I denne tidligere version af [Bornholm: Gevinstrealiseringsark \(2015 version\)](#), havde kommunen derfor samlet overblikket over, hvornår TSA-systemerne skal udfases samt systemudgifter før og efter monopolbruddet. Der er også beregnet implementeringsudgifter for de enkelte monopolbrudssystemer.

Arket blev skabt på baggrund af sparring med KOMBIT og KL. De økonomiske data i arket tager udgangspunkt i kommunens nuværende systembudget for TSA-systemerne og oplysninger fra KOMBIT og KL.

Konkret er udviklingen i systemudgifter baseret på eksisterende udgifter minus gevinstforudsætningerne fra KOMBIT. Udgifter til snitflader er sat til 10 % af systemprisen. Implementeringsudgifterne er beregnet ud fra estimerede timetal på de beskrevne opgaver i KOMBITs business case ganget med KL's timepris på 334 kr. For Støttesystemerne, har kommunen taget udgangspunkt i opgavearket fra KOMBIT og estimeret de enkelte opgaver i en egenudviklet model.

Se også KIGO-opgaverne *Udarbejd gevinsttræ og gevinstrealiseringsplan* for KY og KSD (opgave-ID [0200.0300.0100](#) og [0300.0300.0100](#)).

7. Tilrettelæggelse af tidsplan

Kommunen skal sikre, at de nødvendige ændringer er gennemført i så god tid som muligt inden udrulning af monopolbrudsløsningerne, så ressourcer er frigjort hertil.

KOMBIT opdaterer [tidsplanen for monopolbrudsprojekterne](#) hvert kvartal og lægger løbende opgaver i [KLIK](#). Kommunerne kan på den måde holde sig orienteret om deres rolle i monopolbruddet og hvornår de skal være klar til implementering.

Som skrevet ovenfor skal der også tages hensyn til, om der er ressourcer til at gennemføre evt. planer om egne indkøb eller om andre opgaver er højere prioriteret.